

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

Automaattinen päätöksenteko on lisääntynyt ja laajenee asteittain myös lähivuosina. Tällöin on perusteltua, että sääntely vastaa tarpeita ja perustaa viranomaiselle toimivallan tehdä ratkaisuja automaattisesti edellytyksillä, jotka on selkeästi tuotu esille lainsäädännössä. Automaattinen päätöksenteko koskee Tullissa vain tulli-ilmoitusten perusteella tehtäviä päätöksiä ja Tullin osastoista vain ulkomaankauppa- ja verotusosastolla on käytössä automaattisia päätöksentekoprosesseja.

Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

Tämä suhde on asianmukainen ja ehdotettu sääntely vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?

- Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?

Tullin arvion mukaan lakiehdotus ei vaikuta automatisoinnin kehittämiseen ja olemassa oleviin suunnitelmiin Tullissa. Säännösvalmisteluun osallistuttaessa olemme tuoneet esiin omat erityistarpeemme ja siihen liittyen valmistelleet rutiininomaisesti asiakkaalle myönteiseen suuntaan ratkaistavia oikaisuvaatimuksia koskevan muutosehdotuksen tullilakiin.

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

Ei kommenttia.

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

Säännös on rajattu koskemaan vain tilanteita, joissa asiankäsittelyn päättävä ratkaisu tehdään automaattiossa. Tulli pitää rajausta ja käsittelysääntöjen ennalta määrittelyä perusteltuna.

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

Hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan hallintolain säännöksen mukaan viranomainen voisi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut.

Maahan saapuvia tavaroita koskevia tuonnin tulli-ilmoituksia käsitellään Tullin tullausjärjestelmässä vuosittain 2,5-2,8 miljoonaa. Tullausjärjestelmässä käsiteltävät tulli-ilmoitukset ohjautuvat Tullissa osittain myös virkailijan tarkasteluun. Esimerkiksi jollekin tai joillekin tulli-ilmoituksilla esiintyville tiedoille on tullausjärjestelmään voitu asettaa selektiivisyyskriteeri, jonka johdosta järjestelmä - tällaisen tiedon ilmoitusmassasta tunnistettuaan - nostaa asian automaattisesta käsittelystä virkailijan tarkasteluun. Kun tulli-ilmoitus palaa virkailijan käsittelyn jälkeen tullausjärjestelmän käsiteltäväksi, ja järjestelmä tekee päätöksen ilmoitettujen tietojen pohjalta, käyttöaläsäännös ehdotetussa muodossaan sallisi tällaisten tullausjärjestelmän tekemien ratkaisujen pitämisen ehdotetun yleissääntelyn mukaisina automaattisina ratkaisuin.

Automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalaa on rajattu lainkohdan 4 momentin mukaisesti siten, että automaattisesti ei voida ratkaista oikaisuvaatimusta tai sitä vastaavaa oikeussuojakeinoja. Esitysluonnoksessa on kuitenkin todettu, että erityislaila kiellosta voisi poiketa. Tällaisen Tullia koskevan erityislainsäädännön valmistelu on aloitettu valtiovarainministeriössä ja sen tarkoituksena on, että automaatiota laajennetaan siten, että valtaosa myönteiseen päätökseen johtavista oikaisukäsittelyistä automatisoitaisiin.

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

Vaikuttaa asianmukaiselta.

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

On keskeistä, että säännös on sisällöltään selkeä eikä jätä sijaa tulkinnanvaraisuuksille.

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

Ei erillisiä huomioita.

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

Ei erillisiä huomioita eikä lisättävää asiassa jo automaattista päätöksentekoa koskevan sääntelyn vaikutusten arviointikyselyn yhteydessä 26.1.2022 lausuttuun.

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyymien ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

Tulli viittaa siihen, mitä se on jo lausunut asiassa automaattista päätöksentekoa koskevan sääntelyn vaikutusten arviointikyselyn yhteydessä 26.1.2022. Todettakoon kuitenkin vielä yleisesti, että tiedonhallintalain muutoksilla on merkittäviä resurssivaikutuksia, jotka aiheutuvat uusista dokumentointi- ja prosessivaatimuksista.

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

Ei kommentti.

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?

Viestin välttämättömästä säilytysajasta ei ole määrätty mitään. Jos ajasta säädetään jotakin, sen tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

Yleis- ja erityislainsäädännön voimaan tulossa tulisi pyrkiä mahdollisuuksien mukaan samanaikaisuuteen. Esitetyt säännökset asettavat uusia vaatimuksia julkista hallintotehtävää hoitaville, joten riittävä siirtymäaika on perusteltu. Sellaisena 12 kk vaikuttaisi ainakin tässä vaiheessa riittävältä.

Rantanen Antti
Tulli.fi